

אליהו, איכה?

סיני, מדיניות של נישול, שכל ה"חריגים" נועדו לבצעה. אחאב ישנו. איזבל ישנה. א ב ל א י ה ו א ל י ה ו ?

אחאב ואיזבל של ימינו מנצחים על מנגנונים אדי-רים. הטנקים באו במקום מרכבות-הברזל, ותקנות-החירום אינן זקוקות לעדויות-שקר של בני-בליעל. במקום "הזקנים והחורים", שהיה צורך לרמותם כדי להוציא מהם צו-הפקעה, יש הכנסת. המסירה בהרמת-יד אוטומטית, ללא נקיפת-מצפון, הצעה לסדר-היום לדון בפרשה כזאת. כנגד מנגנונים אדירים אלה, לא די באליהו אחד. יש צורך באליהו קולקטיבי — בהתקוממות המונית הגדולה נגד העוול, למען המוסר היהודי של בעל ספר מלכים. היכן היא, התקוממות זו ?

אליהו התשבי לא היה עוכר ישראל. להיפך, הוא הציל את ישראל. הודות לו, ואחיו אנשי-המוסר בדורות ההם, הפכה תרבות עמנו למה שהפכה — כוח מוסרי כביר, שהשפיע במשך אלפי שנים על מרבית העולם התרבותי. **כ**ולנו, אזרחי ישראל, נהנים עד היום מן האור הזה שראו הגויים. כי הודות לזיכרונות התנ"ך, המהדהדים במאות אלפי כנסיות, מעורר שם ישראל תגובה בליכבם של מיליונים. בעשרות שפות שרים בני-אדם שירים על אליהו הנביא. איש אינו שר על אחאב הגיבור ואיזבל המדינאית. מה היה קורה לולא קם אליהו ? הממלכה היתה שוקעת בביצה של עוולה ועושק, מקורות התרבות הייחודית שלנו היו נסתמים, השירה הישראלית הגדולה לא היתה נולדת, כי כל כולה היתה שירת מחאה ומוסר. כי לולא אליהו, היה עמ-ישראל כולו נושא באחריות למעשה שנעשה בידי מלכו וממשלתו.

אליהו עולה השמימה ברכב אש (ציור של פרנצ'סקו פולאצו, 1730)

והנה, בימינו — היכן אליהו ? מעשה-הזוועה של עקרבה, המצטרף למעשה-הנבלה של פיתחת-רפיה, לא נתגלה בעיתון ישראלי. יום את הפירסום פקיד זר שנודמן לשכם, שהועיק עיתון צרפתי, שפנה אל כתבו הישראלי והטיל עליו לבדוק את הידיעה. השביר עון הפאריסאי השמאלי נובל אוברבטור, שעורכו הוא יהודי איש-מוסר, פירסם את הפרשה, שעשרות ישראלים בשטחים בוודאי ידעו עליה והסתירוה במשך חודשים. ואז, אחרי הפירסום — מה קרה ? **ה**יכן ההזדעזעות הספונטאנית, האוטומטית, איתה היתה צריכה לעורר ידיעה כזאת בליכבם של שניים וחצי מיליון יהודים בישראל ? היכן מאמרי הזעם בעיתונים, שהקדישו מאות מאמרים לנתיבי נפש ? היכן הזעזוע של חבריה-הכנסת, של ראשי המיפלגות, של הסופרים, של אנשי-המוסר ואנשי הציבור ? עדיין לא אחתרו את המועד. עדיין מותר לומר: "לא ידענו" בעוד כמה שבועות יעורר פסוק זה בעולם תגובה של זעם ובזו, כשם שעורר פסוק זה בליכבו, כאשר הושמע בפי בניו של עם אחר. **ע**דיין יש זמן לקום, להתמרד, להוקיע, לזעוק חמס, להכריח את הממשלה לתקן את העוול, ייעקור את עושייו. אחרת לא נעלה ברכב-אש השמימה. נרד עם אוטוקארט אל בור תחתית. אליהו, אי ב ה ?

ומצביא המדינה, נוכר לשימבה. **ה**כפר עקרבה עומד על תילו בארץ שומרון, ואין ספק שגם אחאב וגם אליהו עברו בו בימי חייהם. השנה התחוללה בו דרמה חדשה בנוסח כרם נבות. **ד**רמה המוכיחה את ההתנוונות הנוראה שבה לקינו, לא רק לעומת ימי התנ"ך, אלא אף לעומת ימי ראשית הציונות וימי הפד"ח. אילו אירע הדבר בימי קדם, היה נחרת בזיכרון הדור רות בזו הלשון:

שדות היו לכפר עקרבה, אשר בשומרון. וידבר נציג שר-הביטחון אל השייך לאמור: "תנה לי את השדות, ויהיו לנו למישבצת התנולות, כי הוא קרוב אצל שרשרת ההתנחלויות אשר כבר הקימונו מעבר להר בביקעת הירדן". ויאמר השייך אל נציג המושל הצבאי: "חלילה לי מאללה, מתית את נחלת אבותינו לך ?" משה דיין לא הלך הביתה סר וזעף, ולא הסב את פניו. הוא אכל לא רק לחם, אלא הרבה ארוחות טובות במיסע-דות קטבה ואולימפיה. **א**ת המדאכה עשה מישחו אחר, קצין בכיר

,"ויכתוב ספרים בשם שר-הביטחון, ויחתום בחותמו... וימריא שניים אנשי-בליעל, וירססו את השדות, וירצחו את התבואה בכימיקלים, ותמות."

זהו אחד הסיפורים הגדולים בהיסטוריה של עמנו, שהפכו את היהדות במשך אלפי שנים אור לגויים: כרם היה לנכות היועזאלי, אשר בירזעאל, אצל היכל אחאב, מלך שומרון. וידבר אחאב אל נבות לאמור: "תנה לי את כרמך, ויהי לי לג'ייק, כי הוא קרוב אצל ביתי, ואתנה לך תחתיו כרם טוב ממנו. אם טוב בעיניך, אתנה לך כסף מחיר זה". ויאמר נבות אל אחאב: "חלילה לי מיהוה, מתית את נחלת אבותי לך ?"

אחאב לא היה רשע. הוא היה מלך בשריודם, לוחם לאומי גדול. **כ**אשר סירב נבות למסור לו את כרמו, לא נתן המלך את הנוראה להפקיעו. הוא חזר לארמונו, סר וזעף... וישכב על מיטתו, ויטב את פניו, ולא אכל לחם. **א**ת המדאכה הזוויה עשתה אשתו, איזבל. היא ביימה את העלייה השפלה, בנתנה את הנוראה מאחורי גבו, ותכתוב ספרים בשם אחאב, ותחתום ב"חותמו". כתוצאה מכך הואשם נבות בהאשמת-שקר על ידי "שניים אנשים בני-בליעל... ויוציאוהו מחוץ לעיר, ויסקלוהו באבנים, וימות". רק או ניגשה איזבל אל אחאב והודיעה לו: "קום רש את כרם נבות הירזעאלי, אשר מיאן לתת לך בכסף, כי אין נבות חי, כי מת". המלך (שהיה ראש-הממשלה ושר-הביטחון גם יחד) לא נתן את הנוראה. הוא לא שפך את הדם. מישחו אחר עשה זאת במקומו. **א**ך אחרי שסודק בעד הארמה, שמח מאד לקבור את הפרי: "ויקם אחאב לרדת אל כרם נבות הירזעאלי לרשתו."

עורכי התנ"ך לא ידעו עדיין את המילה השימושית "חריג". היא לא היתה קיימת אז. היא לא יכלה להיות קיימת בדור שלא לקה עדיין בהתנוונות מוסרית. **א**יש האופוזיציה ידע מה תפקידו. ויהי דבר יהוה אל אליהו התשבי לאמור: "קום רד לקראת אחאב, מלך ישראל, אשר בשומרון, הנה בכרם נבות, אשר ירד שם לרשתו. ודיברת אליו לאמור: כה אמר יהוה, הרצחת וגם ירשת ?" לכאורה, זה מוזר. המחבר עצמו תיאר זה עתה את השתלשלות המאורעות והקפיד להדגיש שלא אחאב הוא שרצח, אלא איזבל. **א**לא שלפי המוסר שי עורכי התנ"ך, הנהנה מן הרצח משוגד לרובת. אשמתם שווה. אחאב ידע, או צריך היה לדעת, איך מת נבות. כאשר הסכים לרשת את הכרם, הפך את עצמו שותף לפשע. "כה אמר יהוה, במקום אשר לקחו הכלבים את דם נבות, ילוקו הכלבים את דם אתה !" תשובתו של אחאב היתה ראוייה לפוליטיקאי מודרני: "המצאתי, אויבי ?" **א**ולם כאשר שמע מפי אישה-אופוזיציה את ההאשמה הנוראה זאת נכואת העונש, חזר אחאב בתשובה.

ויהי כשמוע אחאב את הדברים האלה, ויקרע בגדיו וישם שק על בשרו ויצום וישכב בשק, ויהלך אט. ויהיה דבר יהוה אל אליהו התשבי לאמור: "הראית כי נכנע אחאב מלפני ? יתן כי נכנע מפני, לא אביא הרעה בימיו." **ו**אכן, בחוש מוסרי וספורתי, הועדו המחב"רים סוף מפואר לרובת-הג'ייק שהכיר בחטאו. הוא מת כגיבור-חיל, כשפניו אל האויב, אחרי שנפצע מחץ תועה בסערת-הקרב. והמלך היה מעמד במרכבה נוכח ארס, וימות בערב, ויצק דם המכה אל חיק הרכב."

לא השינאה האישית אל אחאב דיברה מתוך רגונו של בעל הסיפור, אלא תחושה מוסרית עמוקה. הוא רצה להנחיל לנו את מוסר-ההישג, שנחרת על לוח ליכבם של דורות רבים בארצות רבות. הסיפור עץ כרם נבות היה אחד הסיפורים רים הגדולים שעיצבו את התרבות האנושית. מוסר-ההישג בא לידי ביטוי חריף בפגישה הקודמת של אחאב המלך ואליהו הנביא. ויהי כראות אחאב את אליהו, ויאמר אחאב אליו: "האתה זה, עוכר ישראל ?" ויאמר (אליהו): "לא עכרתי את ישראל, כי אם אתה !" מי שמגלה את עוונות השילטון, מי שמוחה על מעשה עוולה של בעלי-השררה, אינו מביא חורבן על המדינה. לחיפ. **ש**ילטון המתכבס על חמס ועושק, נישוד וגירוש — הוא הזורע את זרע הפרענות. הוא הורס את המוסר הלאומי. הוא הופגע כמוראק הצבא, ששוב אינו מגלם עניין צודק, אלא הופך מכשיר לעוול. אליהו נדרף כל חייו, אך הוא עלה ברכב-אש השמימה. אחאב הגרוע, עץ אף היותו גיבור לאומי